

ทับทิมเพชรรัตน์

www.puendee.com

นวนิยายไทย

ทับทิมเพชรรัตน์ • ทวิชา

ลงพิมพ์ในนิตยสารแม่ศรีเรือน พ.ศ. ๒๕๐๕-๒๕๐๗

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : สำนักพิมพ์ผ่านฟ้าพิทยาศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๐๗

พิมพ์ครั้งที่ ๒ : สำนักพิมพ์ผ่านฟ้าพิทยาศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๑๐

พิมพ์ครั้งที่ ๓ : สำนักพิมพ์เพื่อนดี, ตุลาคม ๒๕๕๘

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗

ภาพปก-ออกแบบ : สุริยาทิศ โพธิ์ประสิทธิ์

ราคา : ๒๑๐ บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

ทวิชา.

ทับทิมเพชรรัตน์.- กรุงเทพฯ : อักษรโสภณ, ๒๕๕๘.

๒๘๕ หน้า.

๑. นวนิยายไทย. I. ชื่อเรื่อง.

๘๕๕.๕๑๓

ISBN 978-974-253-507-0

เจ้าของ

ผู้อำนวยการสำนักพิมพ์

ผู้จัดการสำนักพิมพ์

บรรณาธิการสำนักพิมพ์

กองบรรณาธิการ

ศิลปกรรม

คอมพิวเตอร์

พิมพ์และจัดจำหน่าย

บริษัทอักษรโสภณ จำกัด

สันติ ส่งเสริมสวัสดิ์

สุदारัตน์ ส่งเสริมสวัสดิ์

รัชชชน ตริธรรมวุฒิกุล

ยศวดี เป็นประเสริฐ ดันติมา แซ่ตั้ง

สมยงค์ คงใจ สุทธิธรรมา เสตรา สารรัตน์ วงศาโรจน์

รจนา ลงทอน สุพันธ์ ออมระดับกุล

สำนักพิมพ์เพื่อนดี บริษัทอักษรโสภณ จำกัด

เลขที่ ๕๘ ซอยนภาศัพท์ (แยก ๕) ถนนสุขุมวิท ๓๖

แขวงคลองตัน เขตคลองเตย กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๕๘-๕๘๕๗, ๐-๒๒๕๘-๕๘๖๑-๒

โทรสาร ๐-๒๒๕๘-๕๑๓๐

Homepage : <http://www.puendee.com>

<http://www.facebook.com/puendee>

คำนำ

สำนักพิมพ์เพื่อนดี

ทวิชา เป็นอีกหนึ่งนามปากกาของราชินีนวนิยายพาฝันนามลือ... ชูวงศ์ ฉายะจินดา ผู้เขียนนวนิยายมายาวนานกว่าหกทศวรรษ และมีความสามารถในทางอักษรศาสตร์รังสรรค์ผลงานชนิดต่างๆ อีกเป็นจำนวนมาก ทั้งเรื่องสั้น เรื่องแปล บทความท่องเที่ยว หรือแม้กระทั่งผลงานด้านพระพุทธศาสนา ดังทราบกันดีว่า นักอ่านน้อยคนจะไม่รู้จักท่านผู้นี้

‘ทับทิมเพชรรัตน์’ หรือทับทิมประดับเพชร โดยนามปากกา ทวิชา นี้ เป็นผลงานที่เขียนขึ้นเป็นเรื่องย่อยยกชุดรวม ๙ เรื่องรวมอยู่ในเล่มเดียวกัน เรื่องทั้งหมดเกี่ยวพันกันด้วยเครื่องประดับเลอค่า ซึ่งถูกทำให้กระจัดกระจายไปเพื่อจะตกอยู่ในมือของผู้สมควรเป็นเจ้าของอย่างถูกต้องในสักวันหนึ่ง

ผู้เขียนตั้งใจแต่งเรื่องเสมือนตัวละครมีชีวิตอยู่จริง มีวงศาวานวนเครือให้สืบสาว แต่ทั้งนี้มิใช่บุคคลจริง กล่าวให้ชัดเจนได้ว่าเรื่องทั้งหมดสมมุติและอยู่ในแบ็คกราวนด์ที่สมจริงมากกว่า ส่วนตัวละครล้วนถูกสมมุติขึ้นทั้งสิ้น มิอาจเปรียบเทียบกับใครในอดีตได้ด้วยเหตุผลใด ผู้อ่านเพียงระลึกว่านี่คือนิยายเป็นตอนๆ จบเป็นช่วงๆ และสร้างความสนุกได้ในทุกบททุกตอน จะทำให้เกิดอรรถรสมากกว่า

สำนักพิมพ์เพื่อนดีได้รับมอบต้นฉบับ ‘ทับทิมเพชรรัตน์’ อันเป็นที่หวงแหนนี้จากผู้เขียนด้วยความขอบพระคุณยิ่ง เป็นการทำงานด้วยความสุขและหวังว่าผู้อ่านจะรื่นรมย์ไปกับเรื่องของผู้ครอบครองทับทิมประดับเพชรทุกชิ้นในทุกเรื่องด้วยเช่นกัน

ที่ระลึกแด่สายธารแห่งต้นเรือก
นางชาญบรรณกิจ (ช่วง สมัชชาจินดา)

ทั้บทั้มเพชรรัตน์

ทวิชา

บทนำ

เปิดพระโกศมิ่งมิตรพิศพักตร์
โศกสลักทรงไหม้ฤทัยหมอง
สะอื้นอ้อนกรออดพระโกศทอง
ชลเนตรตกต้องพระปรางนาง^๑

สุสานหลวง วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

กลิ่นหอมอ่อนๆ ของดอกไม้ลอยมากับสายลมยามสายวันนี้ ทำให้หญิงชราผู้หนึ่งซึ่งมือหนึ่งถือไม้เท้าเดินกระเด้งกระเด้งมาถึงหน้าอนุสาวรีย์พระปรางค์สามยอด หญิงชราผู้นั้นพยายามนั่งลงกับพื้นและก้มลงกราบ บรรจงวางพวงมาลัยเขี้ยวกระแตซึ่งประดิษฐ์อุบะแบบสร้อยสนพร้อมกับก้มลงกราบนิ่งสงบอยู่อย่างนั้นเป็นเวลานาน

“ดิฉันมาแทนคุณจอมอีกปีแล้วเจ้าคะ ยังไม่รู้ว่่าปีหน้าดิฉันจะมีแรงออกจากบ้านได้มาทำแทนคุณจอมอีกหรือเปล่า หรือไม่ดิฉันก็อาจจะตายไปแล้วก็ได้เจ้าคะ”

คุณอุณาโลมในวัยชราที่ขึ้นก่อนที่จะใช้สายตาที่พร่าเลือนทอดมองไปยังพระปรางค์นั้น ไม่นานเสียงหนึ่งก็ดังขึ้นเบาๆ ทำลายความคิดของคุณอุณาโลม

“คุณทวดเจ้าขา รีบกลับกันเถอะคะ ฝนกำลังจะตกแล้ว” หญิงสาวพูดขึ้นพร้อมกับเดินตรงไปช่วยพยุงอุณาโลมให้ลุกขึ้น

“ขอบใจจะหลาน เห็นที่ว่่าปีหน้าทวดคงไม่มีแรงมาทำแทนคุณจอมจรรรมพันธ์เป็นแน่ ถ้าไม่ตายเสียก่อนก็คงได้นอนเป็นผักเป็นหญ้าอยู่ที่บ้าน”

“คุณทวดแข็งแรงออกคะ แต่ถ้าคุณทวดมาไม่ไหวจริงๆ เดี่ยวหนูมาทำแทนให้เองคะ หนูสัญญาว่าจะมาทำแทนคุณทวดทุกปีมีให้ขาด”

^๑ ลักษณะวงศ์ โดย พระสุนทรโวหาร (ภู่)

“ดี...ขอบใจหนูขวัญมาก ทวดจะได้สบายใจตายตาหลับ”

หม่อมหลวงขวัญข้าวไม่ได้พูดอะไรอีกเพียงแต่สวมกอดคุณทวดให้แน่นขึ้นก่อนจะพากันเดินไปขึ้นรถที่จอดรอรับอยู่ที่หน้าวัด

เมื่อขึ้นมายู่บนรถหม่อมหลวงขวัญข้าวก็พูดขึ้น

“คุณทวดทราบแล้วยังคะ ว่าคุณแม่จะขายที่ที่เชียงใหม่กับที่บางลำพูแล้ว” หมิงสาวยังคงเล่าต่อไป

“นอกจากขายที่แล้วคุณแม่ยังว่าจะขายรัตเกล้าทับทิมเพชรรัตน์ด้วยคะ เห็นคุณแม่บอกว่าจะพยายามรวบรวมเงินไปซื้อหุ้นโรงพยาบาลที่ฮ่องกงมาเป็นของเราเองทั้งหมด”

คุณอุณาโลมได้แต่นึกในใจ ‘และแล้วสิ่งที่กลัวมาตลอดก็เกิดขึ้นจริงๆ’

“แล้วคุณศรีเธอจะขายรัตเกล้าทับทิมเพชรรัตน์ให้ใคร หนูรู้หรือเปล่า”

“เห็นได้ข่าวว่าจะขายให้กับบริษัทที่รับประมูลเครื่องเพชรที่อเมริกาจะคะ คุณทวด พอคุณแม่ขายให้เขาก็คงเอาไปประมูลอีกที”

“แล้วหนูไม่เสียดายหรือลูก ของเก่าแก่ตกทอดกันมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ห้า” คุณอุณาโลมถามขึ้น

“เสียดายคะ เสียดายมากด้วย หนูพยายามบอกคุณแม่หลายครั้งแล้วแต่คุณแม่ก็ไม่เชื่อ”

คุณอุณาโลมอดนึกถึงคุณศรีหรือศรีตรังผู้เป็นภริยาของหม่อมราชวงศ์รชนิซลโอรสเพียงคนเดียวของหม่อมเจ้าวิฑูรย์ และหม่อมรัตเกล้าไม่ได้ หลังจากคุณชายนำค่างสมรสกับศรีตรังได้ไม่นานก็ให้กำเนิดแม่หนูขวัญข้าวมาเป็นแก้วตาดวงใจ หลังจากนั้นอีกเพียงไม่กี่ปีคุณชายบิดาของหม่อมหลวงขวัญข้าวก็จบชีวิตลงด้วยโรคหัวใจจึงทำให้ศรีตรังผู้เป็นภริยาก้าวเข้ามาบริหารโรงพยาบาลประชาบดีราษฎร์วัฒนาแทน

ในสายตาของอุณาโลมที่ผ่านโลกมามากนางจึงเห็นว่าคุณศรีตรังผู้นี้มีคุณสมบัติที่ออกจะเรียกว่ารักตัวเองมากกว่าผู้อื่น พยายามดันฐานะตัวเองจากผู้ช่วยเหลือการขึ้นมาเป็นภริยาของคุณชายทายาทเจ้าของโรงพยาบาลเอกชนที่เก่าแก่ที่สุดได้

หม่อมหลวงขวัญข้าวทำลายความคิดของอุณาโลมอีกครั้ง

“คุณทวดไม่ลองพูดกับคุณแม่อีกทีหรือคะ ยับยั้งไม่ให้ท่านชายรัตเกล้าทับทิมเพชรรัตน์บางที่คุณแม่ท่านอาจจะเกรงใจคุณทวดบ้าง”

คุณอุณาโลมคิดก่อนที่จะพูดให้หม่อมหลวงขวัญข้าวฟังว่า

“ลองคุณศรีคิดจะขาย ใครก็ห้ามไม่ได้หรอกลูก คุณศรีเธอคงคิดไว้แล้ว เห็นทีว่าคงต้องปล่อยให้ของรักของคุณจมตกไปอยู่ในมือคนอื่น”

“ขวัญลองคิดๆ ดูก็เห็นพี่พายกับพี่เพชรออกจะรักแหวนกับเข็มกลัดมาก ภูมิใจเสียเป็นหนักหนาว่าเป็นของเก่าแก่ประจำตระกูล” หม่อมหลวงขวัญข้าวหมายถึงหม่อมหลวงพรพระพายและหม่อมหลวงเพชรพันปีซึ่งมีศักดิ์เป็นญาติผู้พี่

“หนูขวัญรู้หรือเปล่าว่า นอกจากจะมี รัตเกล้า เข็มกลัดและแหวนแล้ว ในเครื่องประดับทับทิมเพชรรัตน์ยังมีเครื่องประดับชิ้นอื่นอีกนะ”

“แล้วไปไหนเสียละคะ หนูไม่เคยเห็นเลย แถมไม่มีใครพูดถึงด้วย” หม่อมหลวงขวัญข้าวพูดอย่างกระตือรือร้นกับเรื่องใหม่ที่เพิ่งเคยได้ยิน

“คุณศรีคงไม่รู้เรื่องเลยไม่ได้เล่าให้หนูฟังละสิว่านอกจากเครื่องประดับทับทิมเพชรรัตน์สามชิ้นที่หนูเห็นแล้วยังมีเครื่องประดับอีกสี่ชิ้นเข้าชุดกัน”

“มีอะไรบ้างคะคุณทวด”

“มีปิ่นปักผม สร้อย กำไล แล้วยังมีแหวน”

“แล้วตอนนี้เครื่องประดับอีกสี่ชิ้นไปอยู่ที่ไหนเสียละคะ ขวัญไม่เคยเห็นเลย จะว่าตกไปอยู่ในเครื่องญาติของเราหนูก็ไม่เห็นมีใครพูดถึง”

“ถูกขโมยไปซะหลาน เรื่องเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยคุณพ่อของหนูยังไม่เกิดด้วยซ้ำ ตอนนั้นทวดน่าจะอายุประมาณเยี่สิบเห็นจะได้”

“เสียตายจิงเลยคะ” หม่อมหลวงขวัญข้าวพูดขึ้น

“ทวดจำได้ว่าตอนนั้นลงเป็นข่าวใหญ่โตเลย แต่หลังจากนั้นอีกหลายปี ทวดก็พอจะรู้ว่าเครื่องประดับชุดทับทิมเพชรรัตน์เดินทางไปที่ไหนบ้าง”

“หรือคะ แล้วไปอยู่ที่ไหนบ้างคะคุณทวด”

คุณอุณาโลมหยุดคิดลำดับเรื่องราวทั้งหมดพร้อมกับเริ่มต้นเล่าการเดินทางของเครื่องประดับสูงค่าอย่างทับทิมเพชรรัตน์อีกครั้งหนึ่ง...

กรรมพันธ์

บางลำพู พุทธศักราช ๒๔๖๗

ปีที่ ๑๕ รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

บุญเจ้าจอมภพพันธ์ แผ่นสยาม

แสงพระยาศยินขาม ขาดเกล้า

พระฤทธิตั้งฤทธิราม รอนราพณ์ แลฤ

ราญอริราชแพ้ว แผกแพ้ทุกกาย^๑

สายวันนี้ ณ ศาลาส์สถาปัตยกรรมควีนแอนน์ละแวกบางลำพู ตัว
ศาลาส์เป็นตึกสองชั้น หลังคาจั่วและมีส่วนหนึ่งเป็นหอคอยสูงสามชั้น ตัวตึก
นั้นประกอบด้วยหลังคาที่มีการซ้อนชั้นขึ้นไปจนถึงส่วนหอคอยและการตกแต่ง
ด้วยไม้แกะสลักและเสาประดับที่ยอดจั่ว ตัวศาลาส์ทั้งหมดทาสีกุหลาบแก่
ตามวันคล้ายวันเกิดของเจ้าจอมเจ้าของตึก

“แม่อุณาโลมดูท่านชายกับท่านหญิงไว้นะ อย่าให้เข้าไปห้องคุณจอม
เวลานี้ ประเดี๋ยวจะตกใจเอา” หม่อมจรรยาลักษณห์พูดขึ้นแล้วถามต่อไป

“พระที่ให้นิมนต์มา แม่อุณาโลมให้ใครไปจัดการหรือยัง”

“ให้น้ำซุบไปนิมนต์มาแล้วคะหม่อม ลักครู่คงจะมา” อุณาโลมพูดยัง
ไม่ทันขาดคำ นายซุบมหาดเล็กก็นิมนต์ท่านเจ้าอาวาสวัดที่อยู่ใกล้ๆ กับวัง
สวามีของหม่อมจรรยาลักษณห์ก็มาหน้าเรือนของเจ้าจอมกรรมพันธ์ “มานั้น
แล้วคะหม่อม”

“นิมนต์เจ้าคะ” หม่อมจรรยาลักษณห์ยกมือขึ้นไหว้พร้อมกับพูดขึ้น

“นิมนต์พระคุณเจ้าที่ห้องคุณจอมเลยเจ้าคะ” หม่อมจรรยาลักษณห์นำ
ท่านพระครูเดินผ่านบริเวณโถงบันไดเรือน ที่หัวบันไดมีลายเซ็นเล็กๆ ของ

^๑ ลิลิตตะเลงพ่าย พระนิพนธ์ในสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส

สถาปนิกชาวอิตาลีซึ่งเป็นผู้ออกแบบคฤหาสน์งามหลังนี้

ห้องบนชั้นสองมีห้องเพียงสองห้อง ห้องแรกซึ่งเป็นห้องใหญ่กว่ามีชายหญิงสูงวัยนั่งอยู่บนหมู่เก้าอี้แขนอ่อนสีฟ้าคน เมื่อเห็นพระภิกษุที่นิมนต์มา ต่างก็ก้มลงกราบกับพื้น แล้วจัดแจงนำเก้าอี้มาวางไว้ใกล้ๆ กับเตียงไม้สักขนาดใหญ่ซึ่งประดับด้วยเสาเล็กๆ สี่ด้านสลักเป็นลายดอกบุรณาคดอกเล็กดอกน้อยกระจายอยู่บริเวณโคนเสา เมื่อมองขึ้นไปก็พบว่าที่เสาทั้งสี่ด้านแขวนด้วยม่านผ้าไหมทออย่างดีสองชั้น ชั้นแรกเป็นผ้าลูกไม้ปักเป็นลายดอกบุรณาคผืนยาวจรดขาเตียงเป็นสีที่เจ้าจอมมักจะเรียกเสมอว่าสี 'สีกุหลาบแก่' ผืนที่สองเป็นไหมผืนยาวจรดปลายขาเตียงเช่นกันสีนวลสะอาดตา

ที่เตียงนอนปูเรียบด้วยผ้าปูที่นอนสีเดียวกับผ้าม่าน มีหมอนสี่ใบวางซ้อนเรียงกันอยู่อย่างสวยงาม ที่หมอนสองใบมีปักอักษรย่อท่านเจ้าของห้องคือ จ.พ. ตัวอักษรปักด้วยไหมเงินคณนุณีเจ้าจอมจรรยาพนธ์นอนฟังอยู่ ส่วนผ้าห่มที่คลุมร่างของท่านนั้นเป็นสีกุหลาบแก่เช่นเดียวกับเครื่องนอนชนิดอื่นๆ ด้านปลายผืนปักด้วยไหมน้อยสีอ่อนๆ เป็นรูปดอกบุรณาคระบายอยู่เต็มทั้งผืนที่ข้างโต๊ะด้านที่ติดกับเก้าอี้ที่ท่านพระครูลงนั่งนั้นมีโต๊ะหมู่บูชาขนาดเล็กมีพระพุทธรูปปางนาคปรกสมัยลพบุรีตั้งอยู่แวดล้อมด้วยแจกันดอกบัวที่ปักกลีบอย่างสวยงาม ตรงหน้าพระพุทธรูปมีมาลัยเขี้ยวกระเดื่องชายประดิษฐ์ด้วยอุบะสร้อยสนพวงหนึ่งประดับอยู่ ชั้นล่างสุดของโต๊ะหมู่มีขวดแก้วเจียรไนขนาดต่างๆ กันข้างในบรรจุดอกจำปาแดงเรียงเป็นชั้นอย่างสวยงามประดับอยู่ทั้งซ้ายขวาเป็นพุทธรูชา

ส่วนห้องที่สองซึ่งอยู่ติดกันเป็นห้องพระนั้น ประดับด้วยปราสาทจำลองทำด้วยไม้แกะสลักลงรักติดกระจกประดิษฐานพระสยามเทวาธิราชอยู่ชั้นบนสุดชั้นรองลงมาประดิษฐานพระพุทธรูป ถัดรองลงมาตั้งพานใหญ่สี่พาน ภายในแต่ละพานบรรจุด้วยพระพุทธรูปองค์เล็กองค์น้อยและพระเครื่องอยู่แน่นชนิด

บนฝาผนังรอบห้องพระ ที่มีม่านห้องทั้งสี่ด้านมีภาพเขียนแขวนไว้เป็นรูปอาวุธที่ใช้ในการรบหลังข้างในการทำยุทธหัตถี นอกจากนี้ยังมีภาพเขียนขนาดไม่ใหญ่มากนักแขวนอยู่เหนือประตูหน้าต่างเป็นภาพเขียนพระสาวิตย์ลักษณะ

ของพระบรมมหาราชรัทธาธิราชเจ้า ด้านล่างมีชั้นที่วางดาบแกะสลักโบราณของเก่าแก่ตั้งแต่สมัยบิดาของเจ้าจอมจรรยาพันธ์ ระเบียบด้านข้างทางเข้าประตูทั้งสองด้านมีตู้พระธรรมลายรดน้ำสมัยปลายพระเจ้าช้างเผือก ซึ่งบัดนี้ มีท่านชายและท่านหญิงประทับอยู่ในห้องพระนั้น

เสียงสั้นเครือเสียงหนึ่งดังขึ้นจากที่ใกล้กับที่ท่านพระครูนั่งอยู่ข้างๆ

“ท่านพระครูเจ้าคะ คราวนี้ดิฉันตกทุกข์ได้ใช้อย่างหนัก ทราบว่าหมอมหาดทางเยียวรักษาเสียแล้ว เห็นทีว่าคงจะไม่อยู่รอดไปถึงย่ำรุ่งพຸ່งนี้เสียแน่แท้ ดิฉันจึงนิมนต์ท่านมาโปรดเป็นครั้งสุดท้ายเจ้าคะ”

“ใจเย็นๆ เถอะโยมจรรยาพันธ์ เรื่องเกิดแก่เจ็บตายนั้นเป็นของคู่กับเราทุกผู้ทุกคน เราไม่อาจยื้อชีวิตเหนือพญามัจจุราชได้ โยมทำใจให้สงบเถอะนึกถึงคำสั่งสอนของพระพุทธโคตมไว้เถอะ โยมจรรยาพันธ์”

เจ้าจอมจรรยาพันธ์รับฟังด้วยอาการสงบนิ่ง...

หลังจากถวายภัตตาหาร ฟังเทศน์ สมาทานศีลเสร็จ อาการของเจ้าจอมจรรยาพันธ์ก็ทรุดหนักลงนำมาซึ่งความเป็นห่วงของผู้ใกล้ชิดเป็นอย่างมากในห้องนอนของเจ้าจอมไม่มีใครพูดคุยกัน สายตาทุกคู่ต่างจดจ้องไปที่เจ้าจอมซึ่งนอนสงบอยู่บนเตียง นานครั้งที่เจ้าจอมคล้ายกับจะพูดอะไรบางอย่าง ครั้นพอหม่อมจรรยาลักษณ์ผู้เป็นน้องสาวพยายามจะจับใจความแต่ไม่ได้ผลจึงหันมาถามหญิงสาวที่หมอบอยู่ใกล้ๆ

“แม่อุณาโลม ได้ยินหรือไม่ว่าคุณพี่พูดว่าอะไร”

อุณาโลมขยับเข้าไปใกล้ๆ เจ้าจอมจรรยาพันธ์ พยายามจะจับคำพูดของท่านผู้ป่วยแต่ก็ฟังไม่ได้ยิน

“ไม่ได้ยินเจ้าคะหม่อม”

ครั้นแล้วเจ้าจอมจรรยาพันธ์ก็ล้มตาศื้นพูดด้วยน้ำเสียงแผ่วเบา จนทำให้ผู้ฟังทั้งสองต่างขยับเข้าใกล้ๆ

“พี่ฝัน...” เจ้าจอมจรรยาพันธ์พึมพำ

“คุณพี่ฝันอะไรเจ้าคะ เล่าให้น้องกับแม่อุณาโลมฟังบ้าง จะได้ช่วยกันแก้ฝันไงเจ้าคะ”

ไม่มีเสียงตอบจากเจ้าจอมจรรยาพันธ์ สายตาเลื่อนลอยทอดมองออกไปทางประตู เมื่อบุคคลที่อยู่ในห้องมองตามสายตาเจ้าจอมไปบ้างก็พบแต่ความว่างเปล่า

“ฉันขณลุก” เสียงสตรีคนหนึ่งที่นั่งห่างออกไปพูดขึ้นทำลายความเงียบก่อนที่จะพูดออกคำสั่ง

“แม่อุณาโลม ฉันขอแรงช่วยไปสั่งบ่าวข้างนอกให้เปิดไฟให้ทั่วทั้งเรือนที่ บ่าวไพร่คนไหนที่ว่างก็ให้มาคอยเฝ้าเจ้าจอมอยู่ข้างล่าง”

“เจ้าคะท่านผู้หญิง” อุณาโลมรับคำสั่งพร้อมๆ กับคลานออกไปนอกห้องเวลาผ่านไปอีกหลายชั่วโมงผู้ที่มาเฝ้าดูอาการเจ้าจอมก็มากขึ้น ทุกคนล้วนแล้วแต่เป็นญาติสนิททั้งนั้น จากหมู่แก้อีที่หนึ่งได้เพียงสี่ห้าคนก็ถูกยกออกไปเปลี่ยนเป็นเสื้อผืนใหญ่มาปูแทน

เสียงพูดคุยกะซิกระซาบพอได้ยินกันแต่เฉพาะผู้พูดด้วยเกรงว่าจะเป็นการรบกวนการพักผ่อนของเจ้าจอม

แต่แล้วก็มีเสียงนาฬิกาตั้งพื้นเรือนใหญ่ที่ตั้งอยู่ที่ห้องรับแขกด้านล่างตีบอกเวลา

เจ้าจอมจรรยาพันธ์สะดุ้งลืมตาตื่นขึ้น หม่อมจรรยาลักษณและอุณาโลมคลานเข้าไปใกล้เตียง

“คุณพี่ตื่นแล้ว รับข้าวต้มเสียหน่อยนะเจ้าคะ”

“ยัง... พี่ยังไม่หิว” ท่านเจ้าจอมพยายามตอบด้วยน้ำเสียงแผ่วเบา

“เมื่อกี่ฟืนอีกแล้ว”

“คุณพี่ฟืนเรื่องอะไรเจ้าคะ ฟืนเรื่องเดียวกับเมื่อตอนบ่าวหรือเปล่านั้นเจ้าคะ”

ไม่มีเสียงตอบกลับมาจากเจ้าจอมจรรยาพันธ์ สายตาขุ่นมัวจับจ้องไปทางประตูอีกครั่งก่อนที่จะหลับตาลง ความฝันเรื่องราวแต่ครั่งเก่าก่อนหวนกลับมาอีกครั้ง...

* * *

ปีที่ ๒๕ รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

“แม่หนูเป็นลูกสาวคนโตของพ่อ พรุ่งนี้ก็จะเข้าวังไปเรียนรู้งานแบบกุลสตรีกับคุณป้าในตำหนักพระวิมาดาเธอ^๒ สมควรจะต้องมีเครื่องประดับติดตัวเอาไว้บ้าง คราใดจะต้องออกงานจะได้มีไว้ใส่หยิบฉวยได้ทัน ทับทิมประดับเพชรชุดนี้พ่อให้ชื่อว่า ‘ทับทิมเพชรรัตน์’ เป็นของขวัญชิ้นไม่ใหญ่เกินตัวมาก แต่ก็ไม่เล็กจนเกินไป หนูใส่พอดีๆ สมฐานะไม่เทียมเจ้าเทียมนาย” เจ้าพระยาเปมินทร์เดชาานุชิตหยุดเว้นระยะพร้อมยกบิณฑ์กล่องสีฟ้ามีแม่กุญแจลายดอกไม้สลักกลีบดอกกุหลาบไขกลับ ปลายกลีบยื่นพลั่วให้กับบุตรสาว

“แม่กุญแจสลักคล้ายดอกบุนนาคเลยเจ้าค่ะเจ้าคุณพ่อ”

“พ่อซื้อทับทิมเพชรรัตน์ต่อมาจากมาตามบรู๊คซึ่งท่านเดินทางมาจากสหรัฐอเมริกา มาตามท่านเป็นคนน้ำจิตน้ำใจดีชอบช่วยเหลือผู้อื่น ธรรมะธัมมโตามศาสนาของท่านที่สำคัญคือรู้จักมักคุ้นกับแม่ของเจ้าดีไปมาหาสู่กันหลายครั้ง มาตอนก่อนที่ท่านจะบวชเป็นนางซึ่งจึงตัดสินใจขายให้และหันหลังละทางโลกเดินทางเข้าสู่คริสต์ศาสนา อีกไม่กี่วันมาตามท่านก็กำลังจะเดินทางไปเผยแพร่ร่วมกับคณะบาทหลวงที่ประเทศอินเดีย” เจ้าพระยาเปมินทร์เดชาานุชิตยกขาขึ้นขึ้นจับคล้ายกับกำลังนึกถึงสิ่งที่จะพูดอะไรบางอย่างกับบุตรสาวคนโตจึงกล่าวขึ้นว่า

“เข้าไปอยู่ในวัง แม่หนูจะเจอญาติของเราหลายสิบคนเลยทีเดียว บางท่านได้กินหีบหมากหลวง บางท่านเป็นเจ้าของ บางท่านเป็นถึงเจ้าจอมมารดา มีท่านหนึ่งเป็นถึงพระสนมเอกชั้นผู้ใหญ่ เป็นถึงหัวหน้าพระสนมทั้งปวงเลยทีเดียว ได้กินหีบหมากทองคำลงยาราชาวดี แม่หนูเห็นหรือไม่ว่าน้ำพระทัยในหลวงท่านล้นเหลือกับตระกูลของเรายังนี้ๆ เวลาแม่หนูเจอท่านทั้งหลายขอให้ทำตัวนอบน้อมให้จงหนัก อย่าได้ถือว่าเป็นวงศ์วานว่านเครือเดียวกันแล้วจะทำตัวตีสินทียเทียมท่านเหล่านั้นได้เป็นอันขาด พ่อขอให้แม่หนู

^๒ พระวิมาดาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ กรมพระสุทธาสินีนาฏ ปิยมหาราชปดิวรัดา (พระนามเดิม หม่อมเจ้าสาย ลดาวัลย์) หรือที่ชาววังเรียกขานพระนามล้าลองกันอีกพระนามว่า ‘พระอัครชายาพระองค์เล็ก’

จงจำไว้ให้มันเลยที่เดียว”

“เจ้าคะเจ้าคุณพ่อ ลูกจะจำไว้ให้มัน” พุดจบก็ก้มลงกราบเจ้าคุณพ่อ
อีกครั้ง

“ไปเถอะแม่หนู ไปตรวจตราข้าวของเครื่องใช้ส่วนตัวให้เรียบร้อยอย่า
ให้ขาดเหลือ พรุ่งนี้พ่อกับแม่จะพาเจ้าไปส่งที่หน้าประตูชั้นนอก”

* * *

เช้ามีตะวันรุ่งขึ้นจรรรมพันธ์พร้อมด้วยเจ้าพระยาเปมินทริย์ และคุณหญิง
ลำตวณก็เดินทางมาถึงหน้าประตูชั้นนอกของพระบรมมหาราชวัง ซึ่งมีคุณ
ศรีนวลผู้เป็นป้ามายืนคอยรับอยู่แล้วด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้ม

“อิฉันฝากคุณพี่ด้วยนะเจ้าคะ เพิ่งจะห่างเรือनเป็นครั้งแรก” คุณหญิง
ลำตวณพุดขึ้นด้วยเสียงเครือๆ ราวกับจะร้องให้

“ไฮ้...แม่ลำตวณ ฉันไม่ได้เอาหลานมาฆ่าแกงเสียที่ไหน ดูทำเข้าทำ
ทางราวกับจะขาดใจเสียให้ได้ อยู่กับเจ้านายท่านมีแต่สุขสบาย อีกหนอย
พอแม่หลานชินเข้า ครั้นจะสนุกจนลืมวันลืมคืน เรียกหาตัวไม่พบเลยเชียว
ละ” คุณศรีนวลเว้นระยะก่อนที่จะพุดเสียงให้เบาลง

“นี่พี่ก็เพิ่งเอาดวงของแม่หลานไปให้หลวงแม่เจ้าท่านดู ท่านว่าแม่หลาน
จะมีบุญวาสนาได้กินถึงหีบหมากหลวงเขี้ยวนะแม่ลำตวณ”

“เป็นเช่นนั้นก็นับว่าเป็นบุญของลูกสาวอิฉันเหลือเกินเจ้าคะคุณพี่” คุณ
ลำตวณพุดขึ้น

“แต่ลงท้ายน้องก็อดหัวนใจเสียมิได้ที่แม่จรรรมพันธ์จะหมดบุญวาสนา
โดยเร็วกลับกลายต้องไปนั่งรอบุญวาสนาอยู่ที่ห้องเหลืองแทนนะสิคะ”

“กระผมก็เห็นเช่นนั้นครับ” เจ้าพระยาเปมินทริย์ พุดขึ้นด้วยน้ำเสียงเรียบ

“เอาเถอะ กาลข้างหน้ายังอีกไกลนักยังคงมองไม่เห็น เพราะที่เห็นๆ
กันว่าคนนั้นคนนี้จะได้กินหีบหมากหลวงเป็นมันเป็นเหมาะ แต่พอถึงเวลาเข้า
จริงๆ ก็หมดบุญวาสนาเอาเสียยังงั้น แล้วแต่บุญวาสนาของแม่หลานก็แล้วกัน”

พุดคุยกันอีกสักพักคุณศรีนวลก็กวักมือเรียกบ่าวนางหนึ่งที่ยืนคอยรับ
คำสั่งอยู่ห่างๆ

“นางชด เอ็งเร่งมารับกระเป๋าทองแม่หลานข้า แล้วล่องเข้าไปเก็บงำไว้ที่เรือนของข้าเร็ว ประเดี๋ยวข้าจะตามเข้าไป”

จรรณพันธ์ลอบสังเกตมองดูบ่าวคุณป้าศรีนวลที่ซื้อชด เดินตัวสืบทิวกระเป๋าทองของตนไปก็อดแปลกใจไม่ได้ที่ผู้คนที่เดินกันขวักไขว่ไปมาบริเวณประตูชั้นนอกแต่งตัวแบบเดียวกันหมด วันนี้คุณป้านุ่งเสดหม่มเขียวอ่อนขับกับสีผิวของท่านยี่งัก

“เราเร่งเข้าไปข้างในเสี่ยที่เถอะแม่หลาน ออกมาเสียนานแล้ว ป่านนี้คงเตรียมจะตั้งเครื่องเสวยพระกระยาหารกันแล้ว” คุณศรีนวลพูดขึ้น

“แม่หลานกราบลาท่านเสี่ยแต่ตรงนี่เถอะ”

จรรณพันธ์ทำตามอย่างว่องไว ก่อนที่จะเดินตามคุณป้าผ่านเข้าประตูชั้นนอกหรือชาววังเรียกว่าประตูดินเข้าไป

เมื่อจรรณพันธ์เดินผ่านประตูดินเข้าไป ก็จะพบกับประตูอีกชั้นหนึ่งอยู่เยื้องๆ กัน ชื่อว่าประตูศรีสุดาวงศ์บริเวณนั้นมีสตรีท่านหนึ่งนั่งอยู่ แต่งกายด้วยผ้าพื้น สวมเสื้อจีบแขนกระบอกยาว มีผ้าหม่ทับตัวเสื้ออีกทีหนึ่ง บริเวณแขนเสื้อนั้นติดบั๊งสีบั้ง แต่ยังไม่เดินเข้าไปใกล้ๆ ก็พบว่าใบหน้าของผู้ที่นั่งอยู่นั้น บั้งตึงไม่ยิ้มแย้ม สายตาทอดมองคนที่เดินผ่านไปผ่านมาราวกับจับผิดอะไรสักอย่าง

“จะเข้าแล้ววีแม่ศรีนวล” ผู้ที่นั่งอยู่ถามขึ้น

“เจ้าคะคุณจ๋า ถ้าเข้าไปสายกว่านี้ฉันทนจะตั้งเครื่องเสวยไม่ทันเจ้าคะ”

จรรณพันธ์เห็นคุณป้าตอบกลับไปอย่างนอบน้อม น้ำเสียงมีจริตจะก้านสมกับเป็นสาวชาววัง ทั้งๆ ที่อายุอานามของคุณป้าน่าจะมากกว่าผู้ที่นั่งอยู่หลายปีงัก

หลังจากเดินผ่านเข้ามาจากประตูศรีสุดาวงศ์ได้ไม่นาน จรรณพันธ์ก็พบว่าสองข้างทางเป็นตึกแถวสองชั้น แบ่งเป็นห้องๆ มีสตรีทุกวัยเดินจับจ่ายซื้อของและพูดคุยกันอย่างสนุกสนาน จรรณพันธ์เดินตามคุณศรีนวลซึ่งระหว่างทางก็หยุดทักทายเป็นระยะ สักพักคุณศรีนวลจึงพูดขึ้น

“แถวเต็ง”

จรรยาพันธ์ทอดมองไปทั่วบริเวณเห็นเด็กกลุ่มหนึ่งอายุอานามน่าจะไม่ห่างจากตนมากนักกำลังยืนจับกลุ่มมองดูขนมอยู่ คุณศรีนวลเห็นสายตาที่หลานสาวมองก็ยิ้ม

“ขนมฝิงของคุณจอมประคองนะแม่หลาน ท่านทำทุกวันแล้วให้บ้านำออกมาขาย หอมอร่อยละลายในปากเชียวละ ไว้พรุ่งนี้ป่าจะพาแม่หลานมาเดินนะ” พุดจบคุณศรีนวลก็เดินต่อไป

สักพักก็ผ่านสระน้ำ คุณศรีนวลก็พุดขึ้นอีกว่า

“สระพระองค์อรไทยนะแม่หลาน”

จรรยาพันธ์มองสระพระองค์อรไทย ซึ่งเป็นสระน้ำรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าตัวสระก่ออิฐ บริเวณทางเดินปูด้วยกระเบื้อง บันไดก่ออิฐฉาบปูนมีทางลงสองด้าน มีรั้วไม้ฉลุกัน ด้านบนมีหลังคาสังกะสีประดับด้วยแผ่นไม้ฉลุลายโดยรอบอย่างสวยงาม

ทั้งสองเดินคุยกันไปพร้อมกับชมสิ่งแปลกใหม่ที่จรรยาพันธ์เองเพิ่งจะเคยเห็นเป็นครั้งแรก ในที่สุดก็เดินทางมาถึงห้องพักของคุณศรีนวล ซึ่งสังเกตได้ว่าเป็นห้องขนาดใหญ่มีซานเรื่อนที่กว้างขวางแตกต่างจากห้องข้าหลวงคนอื่นๆ

“เดินเข้ามาเหนื่อยๆ แม่หนูก็ลูบเนื้อลูบตัวให้เย็นใจ พอเสร็จแล้วจะให้ชดหาข้าวหาปลาให้กิน ป่าต้องขึ้นไปบนพระตำหนัก สายมากแล้ว ป่านนี้เครื่องเสวยคงจะเตรียมกันเกือบเสร็จแล้ว”

ระหว่างที่จรรยาพันธ์กำลังใช้ผ้าชุบน้ำลอยดอกมะลิเช็ดเนื้อเช็ดตัวอยู่นั้น คุณศรีนวลก็พุดขึ้นทำลายความเงียบ

“แม่หลานเวลาค่ำมีตึกตื่นจะเดินจะเห็นไปไหนมาไหนเหมือนคราวอยู่ที่บ้านไม่ได้เขียนะ ประเดี๋ยวคุณจำได้จับเอา ได้กลายเป็นเรื่องใหญ่โตให้ได้อายุกันทั้งตำหนัก เวลาจะออกไปไหนมาไหนตอนกลางคืนแม่หลานต้องส่ง-โคมให้รู้เห็นกันว่าใครเป็นใคร” คุณศรีนวลพุดพร้อมกับส่งขวดน้ำปรงให้หลานสาวชโลมตามเนื้อตัว

“เรื่องการแต่งเนื้อแต่งตัวก็เหมือนกัน พอถวายตัวแล้วพระอัครชายา

พระองค์เล็กจะโปรดเองว่าแม่หลานจะยังนุ่งผ้าโจงกระเบนใส่เสื้อคอกระเช้า รูดริบบิ้นแบบนี้ หรือว่าจะโปรดให้ห่มผ้าอย่างป่า เรื่องสาวเรื่องแสนั้นเราจะมา กำหนดเองไม่ได้เด็ดขาด ต้องขึ้นอยู่กับพระอัครชายาพระองค์เล็กจะทรงโปรด”

จรรยาพนธ์ได้แต่จดจำในสิ่งที่คุณป้าพูด โดยที่ตัวเองก็ไม่อาจคาดคิดว่าจะจดจำได้หมดหรือเปล่า ดูเหมือนกับว่ากฎระเบียบในวังนั้นตั้งไว้มากมาย เสียเหลือเกิน คิดว่าตัวเองคงจะทำผิดเข้าสักวันหนึ่ง แต่ลงท้ายถ้าทำอะไร ผิดแม้จะเป็นเรื่องที่เล็กน้อยที่สุดก็คงไม่แคล้วที่จะต้องโดน ‘คุณจ่า’ ดูหรือไม่ ก็ลงโทษเสียเป็นแน่แท้ จรรยาพนธ์ได้แต่คิด...

* * *

พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต พุทธศักราช ๒๔๕๓

ปีที่ ๔๓ รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

หลายปีต่อมาบุญพาวาสนาสงจากนางข้าหลวงจรรยาพนธ์ตำหนักพระ-
อัครชายาพระองค์เล็กก็กลับกลายเป็นเจ้าจอมกินหีบมหากทองคำคาดเข็มขัด-
นาก แต่แล้วสายฟ้าก็ฟาดลงพร้อมๆ กับเหมันตฤดูมาเยือนโดยที่เจ้าจอม
จรรยาพนธ์ไม่อาจคาดคิด เริ่มจากข่าวดาวหาง ข่าวธุมเกตุธุมเพลิงที่ฟูดไป
ต่างๆ นานา ที่สำคัญที่สุดคือข่าวที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระ-
ประชวร

เจ้าจอมจรรยาพนธ์ได้แต่เฝ้ามองเหตุการณ์ที่เริ่มจะส่งผลต่อตัวเองและ
ผู้คนทั้งวัง เริ่มตั้งแต่วันอาทิตย์ที่ ๑๖ ตุลาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงขับรถยนต์ไฟฟ้าประพาสฟาร์มเลี้ยงไก่ที่ทุ่งพญาไท แต่ก็มีได้เสด็จลงจาก
รถพระที่นั่ง ทรงมีพระอาการทางพระนาภีจึงเสด็จฯ กลับ ครั้นรุ่งขึ้นจนถึง
วันที่ ๑๙ ตุลาคม มิ่งานบำเพ็ญพระราชกุศลประจำปีถวายพระบาทสมเด็จพระ
พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระบรมมหาราชวัง แต่ยังทรงพระประชวรอยู่
เนื่องจากพระนาภียังไม่ปกติ จึงโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ^๓
เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์

^๓ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมาร

ในวันเดียวกันนั้นเองพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประทับบนพระแท่นบรรทม โปรดเกล้าฯ ให้เจ้านายฝ่ายนอกเข้าเฝ้าบนชั้นสามของพระที่นั่งอัมพรสถาน ภายในห้องพระบรรทมหลังจากนั้นรับสั่งให้เสด็จพระนาง^๔ ตั้งสำหรับขนมัจฉิน้ำยาเป็นเครื่องเสวยมื้อกลางวัน ทรงเสวยพระกระยาหารได้แต่ยังมีอาการพระนาภีอยู่จึงเสวยพระโอสถปัตถ์ (ยาถ่าย) และแล้ววันเสาร์ที่ ๒๓ ตุลาคม ภายในพระที่นั่งอัมพรสถาน เจ้าจอมจรรยาพันธ์ร่อเฝ้าอยู่ที่เฉลียงสำหรับร่อเฝ้า พร้อมๆ ด้วยผู้คนอื่นๆ อีกมากมาย

พระสุรเสียงของสมเด็จพระที่นั่ง^๕ กราบบังคมทูล

“เสวยน้ำหรือยังเพคะ” แล้วกราบบังคมทูลต่อด้วยพระสุรเสียงเรียบๆ ว่า “จะถวายพระโอสถแก่พระศอแห่งของพระองค์เจ้าสายเพคะ”

บรรยาภาศภายในห้องบรรทมเงียบปราศจากเสียง เจ้าจอมจรรยาพันธ์ได้แต่หมอบนิ่งพยายามสะกดกลิ่นไม่ให้น้ำตาไหลออกมา ที่ปลายพระแท่นบรรทมสมเด็จพระตำหนัก^๖ ประทับอยู่ถวายนานวด นอกจากนั้นยังแวดล้อมด้วยหมอฝรั่ง บรรยาภาศนั้นเงียบไปหมดจนในที่สุดพระอัสสาศะพระปัสสาศะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ค่อยๆ แผ่วลงทุกทีๆ สักพักหมอฝรั่งจึงประกาศว่าพระเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตเสียแล้ว

เสียงพิลาปรี่าให้ดังไปทั่วทุกทิศ ภายในห้องบรรทมนั้นยังมีเจ้าจอมมารดาชุ่มและพระธิดาทังสองพุบลงกับพื้นร้องไห้เสียงระงม เจ้าจอมเอิบมาอยู่ข้างพระแท่นบรรทมเบื้องขวาของพระบรมศพ พระอัครชายาพระองค์เล็กก็ทรงกันแสงประทับราบเกาะพระแท่นจับพระหัตถ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอยู่โดยตลอด

ครั้นย่ำค่ำกระบวนแห่พระบรมศพซึ่งทรงพระยานมาศสามลำคานก็เริ่ม

^๔ สมเด็จพระปิตุจฉาเจ้าสุทิมมาลมารศรี พระอัครราชเทวี

^๕ สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง (พระนามเดิมพระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าเสาวภาผ่องศรี)

^๖ สมเด็จพระศรีสวรินทราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า (พระนามเดิมพระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าสว่างวัฒนา)

เคลื่อนจากหน้าพระที่นั่งอัมพรสถาน จนกระบวนถึงพระบรมมหาราชวัง ระหว่างอัญเชิญพระบรมศพนั้นฝนตกลงมาตลอดไม่ขาดสายแต่พสกนิกรก็ยังคงเฝ้ารับเสด็จอยู่สองข้างทางแน่นขนัดไปหมด...

หลังจากเสร็จพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพแล้วอีกหลายเดือนต่อมาเจ้าจอมจรรยาพันธ์ก็กราบถวายบังคมลาพระอัครชายาพระองค์เล็ก

“บุญวาสนาหม่อมฉันน้อยยิ่งนัก อยู่ถวายงานรับใช้สนองพระเดชพระคุณได้ไม่นานก็มีเหตุให้คับข้องใจ จะเสียวแลไปทางใดก็มีแต่สายตาแปลกๆ จะหาผู้คนจริงใจนั้นไม่ได้เลย หม่อมฉันขอกราบบังคมทูลลากลับไปอยู่บ้านน้องสาวที่บางลำพูมั่งคะ” พูดจบก็เปิดกรวยดอกไม้ยกพานขึ้นถวาย น้ำตาของเจ้าจอมจรรยาพันธ์ไม่อาจหักห้ามได้ไหลลงมาด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้

หลังจากนั้นเจ้าจอมจรรยาพันธ์จึงได้ใช้ชีวิตอย่างสงบโดยซื้อที่ดินแปลงเล็กๆ แถวบางลำพูข้างๆ กับวังสวามีของหม่อมจรรยาลักษณผู้เป็นน้องสาวตามคำชักชวน

“น้องดีใจเหลือเกินที่คุณพี่ปลูกเรือนอยู่ใกล้ๆ น้องแบบนี้ อยู่นใจเหลือเกินคะ”

“พี่ดีใจที่อยู่ใกล้น้อง ครั้นจะกลับไปบ้านเจ้าคุณพ่อ ลูกๆ ของท่านที่เกิดจากบ่าวในบ้านก็เยอะเสียเหลือเกิน เดินจนแทบจะชนกันไม่รู้ว่ใครพี่ใครน้อง พอสิ้นบุญเจ้าคุณพ่อและคุณแม่ไปบ้านช่องก็ดูไม่ได้ ใครใคร่จะอยากอยู่ห้องไหนก็เข้าไปอยู่ ใครใคร่อยากได้อะไรก็หยิบฉวยเอาเป็นของตนจะหาที่เข้าที่เป็นระเบียบเรียบร้อยเลยไม่ได้สักคน ก็จำต้องปล่อยให้ผ่านไปตามมีตามเกิด แต่ก่อนออกมาพี่เห็นลูกคนเล็กของเจ้าคุณพ่อคนหนึ่งหน่วยก้านดี ใบหน้าสะสวยคมคาย ก็เลยขอแม่มั่นบอกว่าจะเอามาอยู่เป็นเพื่อน เห็นแม่มั่นเรียกนั่งหนูบ้าง อีหนูบ้าง พี่เลยตั้งเสียใหม่เป็นอุณาโลม”

“ดีคะ ยังไงก็ลูกเจ้าคุณพ่อ นับจริงๆ ก็น้องของเรา ให้อาบน้ำซัดสีฉวีวรรณเสียหน่อย หัดมารยาทกิริยาให้ดังงาม น้องว่าสวยจนถึงลือเล่ยทีเดียว” พูดจบหม่อมจรรยาลักษณก็หันไปพูดเรื่องอื่นด้วยเห็นว่าไม่สลักสำคัญอะไร

มากนัก

“คุณพี่ดูพุทธชาดที่ทำเป็นรั้วคั้นบ้านเราสิคะ แบบนี้เรายิ่งไปมาหาสู่กันง่ายเข้าไปอีก”

“จริงของน้องจะ พี่อยู่ตัวคนเดียวยังงใจเสียพี่ตายไปบ้านกับที่ดินผืนนี้ พี่ก็ยกให้หลานๆ นั้นแหละ นี่พี่ยังว่าจะซื้อพี่ขยายไปอีกสักหน่อย อียากจะปลูกผักผลไม้ไว้กินเองจะได้ไม่สิ้นเปลือง เดียวนี้ข้าวของแพงขึ้นทุกวัน คิดมาถึงตอนนี้พี่ก็อดคิดถึงเจ้าจอมประคองเสียทุกครั้ง ตอนอยู่ในวังท่านทำขนมผิงขนมเรืออร่อยนัก ย่อมสไบท่านก็เก่งแสนเก่ง ยิ่งย่อมเป็นสีเกสรดอกชมพูนั้นหากคนจับยาก ท่านทำมาค้าขายได้เงินเป็นกอบเป็นกำ พี่ก็อยากจะทำอย่างท่านบ้าง นี่ท่านก็ถวายบังคมลาออกมาอยู่กับพี่สะใภ้ท่านเหมือนกับพี่ได้ข่าวว่าตอนนี้ท่านกำลังจะปลูกเรือนอยู่ข้างๆ กับพี่สะใภ้เหมือนกัน พี่ก็ว่าจะชวนน้องไปกราบท่านสักครั้ง”

เจ้าจอมจรรยาพนธ์เล็งเห็นการณโกล ผักผลไม้ที่เหลือก็ให้บ่าวเอาไปขายที่ตลาดพอได้อัฐพัสมาใช้หมุนเวียนบ้าง ลำพังถ้าจะให้ใช้เงินส่วนตัว หากอายุยืนเงินก็อาจจะหมดไม่วันใดก็วันหนึ่งได้ ทำมาค้าขายเล็กๆ น้อยๆ ยังพอมีเงินหมุนเข้ามาบ้าง ความคิดของเจ้าจอมจรรยาพนธ์มาหยุดลงเมื่อสายตาทอดมองมาที่แปลงดอกบุนนาคที่ขึ้นอยู่ที่เฉลียง...

* * *

“คุณพี่...คุณพี่เจ้าคะ คุณพี่เป็นอะไรเจ้าคะ” เสียงของหม่อมจรรยา-ลักษณะพูดขึ้นอย่างวิตก

เจ้าจอมจรรยาพนธ์ลืมตาขึ้น หยุดความฝันอันเป็นเรื่องราวแต่ครั้งอดีตไว้เพียงเท่านั้น อาการเหนื่อยอ่อนทวิขึ้นอย่างที่ตัวเจ้าจอมเองไม่ทันตั้งตัว แต่ก็ยังแข็งแรงพูดด้วยน้ำเสียงแผ่วเบา

“วาระสุดท้ายของหม่อมฉันมาถึงแล้ว หม่อมฉันขอกราบถวายบังคมลาเพคะ” เจ้าจอมพูดขณะพนมมือทั้งสองข้างขึ้น สายตาทอดมองไปที่พระบรมรูปของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระรูปของพระอัครชายา-พระองค์เล็กที่ตั้งอยู่ที่โต๊ะข้างเตียง

และแล้วอีกไม่ถึงห้าวันที่ต่อมาเจ้าจอมจรรยาพันธ์ก็กราบถวายบังคมลา ถึงแก่อนิจกรรมอย่างสงบ ยังความเศร้าโศกมาสู่ผู้ใกล้ชิดเป็นอย่างมาก

เสียงสะอื้นให้ด้วยรำลึกถึงผู้จากไปพร้อมๆ กับญาติสนิทที่เป็นสตรีต่างช่วยกันทำหน้าที่ครั้งสุดท้ายเพื่อเป็นเกียรติแก่เจ้าจอมจรรยาพันธ์ สองชั่วโมงต่อมาร่างของเจ้าจอมก็เปลี่ยนเสื้อผ้าเสียใหม่ ใบหน้าก็ถูกลงแป้งอ่อนๆ เมื่อมองดูก็ราวกับว่าเจ้าจอมยังคงนอนหลับสนิท มหาดเล็กชายนำโดยนายซุบช่วยกันขนก้อนน้ำแข็งก้อนใหญ่หลายสิบก้อนมาวางไว้ข้างๆ ร่างของเจ้าจอมจรรยาพันธ์ที่นอนสงบนิ่ง ห้องทั้งห้องถูกประดับด้วยดอกไม้สดและเครื่องหอม นานาชนิดอย่างรวดเร็ว

“แม่อุณาโลมช่วยไปเชิญท่านชายท่านหญิงจากห้องพระมากราบคุณพี่ที่เถอะ เร็วแรงฉันไม่รู้ว่าจะหายไปไหนหมด”

ไม่นานท่านชายท่านหญิงและบุตรหลานอีกหลายคนก็คลานเข้ามาถึงหน้าประตูห้อง

“พ่อคุณแม่คุณทั้งหลาย” เสียงหม่อมจรรยาพยักขานขึ้น “กราบเจ้าจอมท่านเสียที่หน้าประตูนั้นเถอะ ไม่ต้องเข้ามาถึงในนี้หรอกจ้ะ”

ด้วยเหตุนี้หลานๆ จึงพากันก้มลงกราบเจ้าจอมกันอยู่ที่หน้าประตูก่อนที่จะพากันกลับไปนั่งเล่นยังห้องพระที่ติดอยู่ใกล้ๆ

หลังจากนั้นไม่นานร่างของเจ้าจอมจรรยาพันธ์ก็บรรจและเคลื่อนย้ายไปยังโถงด้านล่างเพื่อประกอบพิธีทางศาสนาต่อไป

* * *

ชีวิตเรื่องราวดำเนินไปอีกเพียงสิบปี สวามีของหม่อมจรรยาพยักขานก็สิ้นพระชนม์ ทิ้งให้หม่อมจรรยาพยักขานเลี้ยงดูท่านชายท่านหญิงแต่โดยลำพัง หม่อมจรรยาพยักขานตัดสินใจตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออกจากสถานะทางการเงินที่สวามีทิ้งไว้ให้นั้นเหลือน้อยลงเต็มที ทรัพย์สินและเงินทองจำนวนหนึ่งก็แบ่งให้กับหม่อมเล็กๆ อีกถึงสี่คนเพื่อให้หม่อมในสวามีนั้นได้ออกไปทำมาหากินเลี้ยงชีพต่อไป

หม่อมคนไหนที่มีท่านชายหรือท่านหญิงก็ออกไปปลูกเรือนใหม่เพื่อยัง

คงดำรงพระเกียรติตามสายพระโลหิตสีน้ำเงินของพระบิดา ส่วนหม่อมคนไหนที่ไม่มีท่านชายหรือท่านหญิงถวายก็กลับไปอยู่กับญาติพี่น้องทำมาค้าขาย สมบัติพัสถานหลายชิ้นถูกขายออก หรือแม้แต่เครื่องเงินเครื่องทองรวมถึงอัญมณีอีกหลายชิ้นซึ่งเป็นของรักของหวงของหม่อมจรรยาลักษณ์จากร้านพับแบระกี (House of Fabergé) ก็ถูกขายออกไปยังประเทศอินเดีย

นอกจากข้าวของเครื่องประดับแล้วบ่าวไพร่ในบ้านที่มีจำนวนมากมายเกินความจำเป็นก็ถูกให้ออก คงเหลือแต่ที่จำเป็นหรือไม่มีที่ไปจริงๆ เท่านั้น ว่างในเสด็จ สวามีของหม่อมจรรยาลักษณ์ที่งามสง่า มีผู้คนพลุกพล่านก็เสียบเหงาหายไปหมด ที่ดินรอบวังก็ขายให้กับเจ้านายพระองค์อื่นๆ เพื่อนำเงินมาใช้จ่ายในครอบครัว คงเหลือด้านที่ติดกับบริเวณเรือนเจ้าจอมจรรยาพันธ์และเรือนหลังเล็กของอุณาโลมน้องสาวต่างมารดาเท่านั้นที่ขยายอาณาเขตออกไปจากเดิมหลายเท่า

บ่าวไพร่บางคนที่มีหม่อมจรรยาลักษณ์ขอให้ออกหลายคนก็มาสมัครเป็นบ่าวทำไร่ทำสวนที่บ้านของเจ้าจอมจรรยาพันธ์กันต่อ และแล้วเหตุการณ์ไม่คาดฝันก็เกิดขึ้นในคำคืนหนึ่งที่ท่านชายและท่านหญิงไปเที่ยวกับพระสหายที่หัวหิน บ่าวไพร่ในบ้านที่สูงอายุพอสวดมนต์เสร็จก็เข้านอนแต่หัวค่ำ ที่ยังมีเรียวแรงก็ขอลอกไปดูลิเกทรงเครื่องของคณะพระยาเพชรปानी ที่เล่นอยู่นอกกำแพงเมืองหน้าวัดราชนัลดาราม จากบ่าวไพร่ที่นับว่าน้อยอยู่แล้วก็ยิ่งน้อยเข้าไปอีกเมื่อมีคนร้ายบุกเข้ามาชิงทรัพย์

หลังจากที่หม่อมจรรยาลักษณ์ไหว้พระสวดมนต์ได้ไม่นานก็กลับเข้ามานอนยังห้องของตน เวลาผ่านไปค่อนคืน หม่อมจรรยาลักษณ์ได้ยินเสียงเปิดประตู ด้วยความที่ไม่กลัวผีแสงหรือแม้แต่โจรผู้ร้ายหม่อมจรรยาลักษณ์จึงหยิบปืนของสวามีที่ซ่อนอยู่ในช่องลับตรงหัวเตียงแล้วแอบย่องลงไปข้างล่างจึงพบกับโจรถึงสามคนที่กำลังรื้อค้นข้าวของอยู่

เสียงปืนนัดหนึ่งดังก้องออกมาจากห้องโถง แล้วเจ้าผู้ร้ายคนหนึ่งก็ล้มลงจมกองเลือดเสียชีวิตทันที คงเหลืออีกสองคน เจ้าผู้ร้ายคนหนึ่งจึงเล็งปืนเข้าใส่หม่อมจรรยาลักษณ์ซึ่งก็เล็งมาทางเดียวกัน แต่อนิจจาความรวดเร็วของ

เจ้าผู้ร้ายคนนั้นเร็วกว่า เสียงปืนนัดที่สองจึงดังขึ้นและคราวนี้ผู้ที่ต้องจบชีวิตลงคือหม่อมจรรยาลักษณนั่นเอง กว่าที่อุณาโลมจะผิติดสังเกตและชักชวนบ่าวพากันเปิดประตูต่าหนักเพื่อตามหม่อมจรรยาลักษณไปใส่บาตรก็เข้ามิดวันรุ่งขึ้นเมื่อเปิดประตูเข้ามา ก็พบว่าหม่อมจรรยาลักษณสิ้นลมหายใจเสียแล้ว

จากเรื่องราวที่อยากจะปกปิดให้น้อยคนล่วงรู้ด้วยเห็นเป็นเรื่องอวมงคล กลับกลายเป็นข่าวลวงหน้าหนังสือพิมพ์เสียใหญ่โต ในเนื้อข่าวระบุว่าทรัพย์สินที่หายไปนั้นก็คือเครื่องประดับล้ำค่าที่ชื่อว่าทับทิมเพชรรัตนซึ่งขโมยนั้นนำออกไปได้เป็นบางส่วน คือ ปิ่นปักผม สร้อย กำไล บั้นเหนง คงเหลือแต่รัตเกล้า เข็มกลัด และแหวนเท่านั้นที่หม่อมจรรยาลักษณแยกเก็บไว้อีกทีหนึ่ง

หลายเดือนต่อมาตำรวจจึงจับผู้ร้ายอีกสองคนได้ ซึ่งก็คือลูกชายของคนขบถที่ถูกหม่อมจรรยาลักษณให้ออกนั่นเอง แต่เมื่อตำรวจถามว่านำเครื่องประดับทับทิมเพชรรัตนไปเก็บไว้ที่ไหน เจ้าโจรจึงรับสารภาพว่าได้นำไปใช้หนี้พนันให้กับเจ้าของบ่อนที่ชื่ออาคม ซึ่งตำรวจก็ได้เรียกตัวนายอาคมมาสอบสวนพบว่าเครื่องประดับทั้งหมดนั้นตนได้นำไปขายให้กับเจ้านายพระองค์อื่นๆ ในละแวกบางลำพูเสียแล้ว

เมื่อเหล่าพระประยูรญาติทางฝั่งสวามีของหม่อมจรรยาลักษณทรงทราบถึงพระกรรมก็ได้มีการเรียกประชุมกันในหมู่พระประยูรญาติ ในที่นี้รวมถึงอุณาโลมด้วย สุดท้ายพระประยูรญาติผู้อาวุโสที่สุดลงความเห็นว่า หากจะรวบรวมเงินทั้งหมดไปซื้อเครื่องประดับที่เหลือกลับคืนมาก็คงจะเหลือเงินและทรัพย์สินแบ่งให้กับท่านชายวิฑูรย์ ท่านชายพิชฐานุช และท่านหญิงพรรณพิศवास น้อยเต็มที ซึ่งต่างลงความเห็นแล้วว่าปล่อยให้เครื่องประดับที่เหลือให้อยู่ในพระหัตถ์เจ้านายท่านอื่นๆ ก็ยังดีเสียกว่าตกไปอยู่กับใครก็ไม่รู้

“อาว่าปล่อยให้ทับทิมเพชรรัตนบางส่วนที่ถูกขโมยอยู่กับเจ้านายพระองค์อื่นก็ยังดีนะหลานๆ ถึงยังงี้ก็ยังนับว่าเป็นพระประยูรญาติกันไม่สายใดก็สายหนึ่ง เจ้านายเหล่านั้นท่านยังดำรงพระเกียรติยศเหมาะสมที่จะสวมใส่ทับทิมเพชรรัตนไว้ได้ ถ้าจะให้ขายทรัพย์สินทั้งหมดเพื่อไปซื้อหาเครื่องประดับพวกนั้นกลับมา อาที่ว่าจะได้ไม่คุ้มเสีย เครื่องประดับที่เหลือรัตเกล้า เข็มกลัด

แหวน อาให้อุณาโลมหาถุงผ้าใส่แยกไว้สามชิ้น” รับสั่งจบจึงหันพักตร์ไปทาง
อุณาโลมที่หมอบอยู่ตรงประตู

อุณาโลมคลานเข้ามาเมื่อหนึ่งถือพานซึ่งมีผ้าไหมยกด้นทองคลุมอยู่เข้ามา
ถวายให้เสด็จอาทอดพระเนตร

“เรียบร้อยแล้วนะแม่อุณาโลม”

“เพคะ” อุณาโลมกราบบังคมทูลพร้อมกับนำพานนั้นวางตรงโต๊ะยาว
เบื้องพระพักตร์ของเสด็จพระบิดุลา

“พ่อหนูแม่หนู ขยับเข้ามาใกล้ๆ อานี่” เสด็จอาทักหัดถ์เรียก

“อาจจะให้หลานๆ เสี่ยงจับเอาเครื่องประดับเก็บไว้เป็นสมบัติคนละชิ้น
ใครหยิบได้ชิ้นไหนก็ขอให้เก็บไว้เป็นสมบัติของตัวเองให้ดี ให้สมกับที่เจ้าจอม
จรรยาพันธ์ท่านรักเครื่องประดับชุดนี้มากมาย เวลาสวมใส่ติดกายก็ขอให้นึกถึง
ท่านผู้เป็นเจ้าของบ้าง...สัญญากับอานะพ่อหนูแม่หนู”

ท่านชายท่านหญิงก้มลงกราบก่อนที่จะให้ชนิษฐาคินีเป็นผู้จับก่อน

“หญิงได้เข็มกลัดเพคะ” หม่อมเจ้าหญิงพรรณพิศวาสตรีเสาวภาคย์
กราบทูลขึ้น

“คนต่อไปคือหลานพิชฐาน” เสด็จอาจับสั่ง

หม่อมเจ้าพิชฐานศรีเสาวภาคย์ก้มลงกราบก่อนที่จะหยิบเครื่องประดับ
เสี่ยงทายที่อยู่ใต้ผ้าไหมยกด้นทองนั้น

“กระหม่อมได้แหวนพะยะค่ะ” กราบทูลพร้อมกับคลานกลับไปประทับ
ร่วมกับเชษฐาและชนิษฐาคินี

“สุดท้ายแล้ว” เสด็จอาตรัสขึ้นพร้อมกับเปิดผ้าไหมยกด้นทองนั้นออก
หยิบถุงผ้าชิ้นนั้นประทานให้กับหม่อมเจ้าวิฑูรยปศุบดีศรีเสาวภาคย์

“ของหลานเป็นรัตเกล้า”

“พะยะค่ะเสด็จอา” หม่อมเจ้าวิฑูรย ก้มกราบแล้วรับเครื่องประดับนั้น
จากพระหัตถ์

“ขอให้หลานๆ เก็บรักษาเครื่องประดับเอาไว้ให้จงดี ทับทิมเพชรรัตน์จะ
ได้ตกทอดไปยังรุ่นลูกรุ่นหลานต่อไปตามความประสงค์ของเจ้าจอมจรรยาพันธ์”

* * *

หลังจากเหตุการณ์เสี่ยงหยิบเครื่องประดับของท่านชายท่านหญิงผ่านไปแล้วหลายวัน อุณาโลมใช้เวลาว่างในช่วงบ่ายเข้ามาดูแลให้สาวใช้ทำความสะอาดเตียงเรือนของเจ้าจอมจรรยาพันธ์้อยู่มิได้ขาด

ห้องพักของเจ้าจอมยังคงเหมือนเดิม เหมือนเมื่อคราวที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ บนโต๊ะเครื่องแป้งนอกจากจะวางเครื่องใช้ประจำวันสมัยเมื่อท่านเจ้าของห้องยังมีชีวิตอยู่แล้วยังวางรูปเจ้าจอมในอิริยาบถต่างๆ ประดับไว้หลายรูป

อุณาโลมได้แต่หยิบมาดูด้วยความรำลึกถึงในพระคุณของท่านที่อบรมสั่งสอนคุณสมบัติของลูกผู้หญิงไว้จนหมดสิ้น

ตอนนี้อุณาโลมอายุยี่สิบปี ความงามและกิริยามารยาทของอุณาโลม นั้นเป็นที่ถูกตาต้องใจ สมกับคำพูดที่หม่อมจรรยาลักษณ์มักจะพูดเสมอว่า

‘แม่อุณาโลมนี้กิริยามารยาทเรียบร้อยสมกับที่คุณที่อบรมสั่งสอนถ่ายทอดวิชาไว้จนหมดสิ้น งานบ้านงานเรือนก็ไม่มีการผิด กิริยามารยาทก็เรียบร้อยงดงาม แลเมื่อบริการก็สะอาดจนถึงลือไปหว่าบ้านท้ายบ้านเลยทีเดียว’

คำพูดของหม่อมจรรยาลักษณ์นั้นเป็นจริง โดยเฉพาะความงามของอุณาโลม นั้น งามจนเจ้านายพระองค์หนึ่งถึงขนาดออกโอรสขอลาไปเป็นหม่อมซึ่งอุณาโลมก็ได้แต่ปฏิเสธ

จนในที่สุดอุณาโลมก็ได้พบกับนายทหารหนุ่มคนหนึ่งอายุสูงกว่าอุณาโลมเพียงไม่กี่ปี ผู้มีนามว่า ‘ร้อยเอกเทพ’ ทั้งสองได้แอบปลุกตักกันมานานโดยที่ไม่มีใครล่วงรู้

แต่แล้วเหตุการณ์ที่ต้องแยกจากกันก็เกิดขึ้น เมื่อร้อยเอกเทพต้องย้ายไปประจำที่เชียงใหม่ ทำให้ความรักของทั้งสองยุติลงเพียงเท่านั้น เนื่องด้วยหลังจากที่ร้อยเอกเทพย้ายไปไม่นานความรักที่มีให้กับอุณาโลมก็จืดจาง ร้อยเอกเทพก็ได้พบกับหญิงสาวชาวบ้านและแต่งงานกันในที่สุด ซึ่งทำให้อุณาโลมเสียใจที่สุดมาจนทุกวันนี้

อุณาโลมครองตัวเป็นโสดมาจนอายุล่วงเข้าสามสิบห้าปีใช้ชีวิตอย่างสงบดูแลเรือนสิกุหลายแก่ของเจ้าจอมจรรยาพันธ์ผู้มีพระคุณและดูแลตำหนักหลัง

ใหญ่ที่ท่านชายท่านหญิงประทับอยู่ และแล้วคำวันหนึ่งอุณาโลมกำลังร้อย-
มาลัยเชี้ยวกระแต ประดิษฐ์ชายอุบะเป็นอุบะสร้อยสนตามที่เจ้าจอมจรรยา-
พันธ์สอนเพื่อเตรียมจะไปวางไว้ในห้องของเจ้าจอมจรรยาพันธ์เสมือนว่าท่าน
เจ้าของห้องยังมีชีวิตอยู่

“คุณ...อุณาโลมขา...ฉันเอง น้อม” เจ้าของเสียงส่งเสียงมาก่อนที่จะ
เดินมาถึงอุณาโลมที่นั่งอยู่นอกชาน

“ใช่...แม่ น้อม ไปยังใงมายังใงถึงคำมืดเอาปานนี้ ไม่ได้เจอกันเสียนาน
แล้วนั่นลูกสาวรี” อุณาโลมวางมาลัยเชี้ยวกระแตลงพร้อมกับเลื่อนถาดมาลัย
ไปวางไว้ข้างๆ

น้อมเพื่อนสนิทคนเดียวในวัยเด็กเดินเข้ามานั่งตรงข้ามอุณาโลม

“อายุเท่าไรแล้วแม่ น้อม ไหนมาให้หน้าอุ้มสิ” อุณาโลมรับเด็กหญิงไปหน้า
สะสวยพริ้มเพราะชื่นมาอุ้มไว้บนตัก

“อายุสองขวบกว่าๆ แล้วจ๊ะ” น้อมพูดขึ้นก่อนที่จะหันซ้ายหันขวามองดู
ไปรอบเรือนไม้สองชั้นของอุณาโลม

“นี่อยู่คนเดียวหรือจ๊ะ แล้วเรือนกับที่ตินรอบเรือน ฉันได้ข่าวมาว่าเจ้าจอม
ท่านยกให้เป็นสมบัติจริงๆ รี”

อุณาโลมที่กำลังเล่นกับเด็กหญิงตัวน้อยอยู่หันมามองน้อมก่อนที่จะพูดว่า

“แม่น้อมจะถามทำไมรี” แล้วก็เปลี่ยนเรื่องพูดต่อไปว่า

“แม่น้อมกับลูกสาวมากันค่าๆ มีตจ แบบนี้ไม่มีอะไรรีเปล่า”

“ไม่มี...ไม่มีจ๊ะ ฉันถามเฉยๆ คิดถึงเลยแวะมาเยี่ยม พรุ่งนี้ฉันว่าจะ
ไปทำมาหากินที่นครสวรรค์เลยแวะมาร่ำลาเสียก่อน เกรงว่าอีกไม่รู้เท่าไรจะ
ได้พบกันอีก”

อุณาโลมสั่งให้คนรับใช้จัดหาข้าวปลาอาหารมาให้ให้น้อมและลูกสาว เมื่อ
รับประทานกันไปได้สักพักก็ถามขึ้นว่า

“แล้วพ่อของแม่หลานไปอยู่เสียที่ไหนละ ทำไมไม่พามาด้วยกัน”

“ไม่รู้...ฉันหนีมันมา” น้อมตอบแบบไม่เห็นเป็นเรื่องสลักสำคัญ พูด
ไปก็ตักข้าวคลุกกับแกงธัญจวนเข้าปากไปอย่างเอร็ดอร่อย ส่วนลูกสาวนั้นก็

ปล่อยให้ตักกินเองอย่างไม่ดูคำดูดี

“ดูสิแม่ น่อม ทำไมไม่ป้อนข้าวลูกบ้าง ปล่อยให้กินเองแบบนี้จะเข้าปากสักกี่คำเชียว” อุณาโลมพุดจบกก็อุ้มหลานสาวให้มานั่งที่ตักเพื่อที่จะป้อนข้าวหลานสาว

“เอาไหมล่ะคะฉันยกให้ เอ็นดูนั่งหนูนั่นนี่” น่อมพุดด้วยน้ำเสียงธรรมดา
“แม่น่อมนี้พุดจาเลอะเทอะใหญ่แล้ว”

หลังจากรับประทานอาหารจบอุณาโลมก็จัดการให้สองแม่ลูกนอนอยู่ที่ห้องข้างๆ พร้อมๆ กับที่ตัวเองก็เข้านอนเช่นกัน

กลางดึกคืนนั้นเสียงแม่หนูหลานสาวก็ร้องดังเข้ามาถึงห้องที่อุณาโลมนอนอยู่ อุณาโลมนอนฟังเสียงหลานสาวร้องอยู่นานก็ไม่เจ็บบสัก็ เกรงว่า จะเป็นอะไรจึงเปิดไฟแล้วก้าวเดินออกไปจากห้องเคาะประตูห้องที่น่อมนอนอยู่ เมื่อเห็นว่าประตูเปิดแฉ่งมอยู่อุณาโลมจึงก้าวเข้าไป พบว่าแม่หลานสาววัยสองขวบนอนร้องให้อยู่คนเดียว ส่วนน่อมนั้นหายไป

“โอ้...แม่หนูหยุดร้องนะ” อุณาโลมอุ้มเด็กหญิงขึ้นมาไว้บนตัก เศษกระดาษชิ้นเล็กๆ ชิ้นหนึ่งหล่นลงมาจากเสื้อ

อุณาโลมหยิบเศษกระดาษชิ้นนั้นขึ้นอ่าน มีใจความว่า
ถึงแม่อุณาโลม

ฉันยกลูกสาวคนนี้ให้นะ จะยกให้เป็นสิทธิ์ขาดเลยทีเดียวนะ ฉันสัญญาว่าเมื่อแม่หนูโตขึ้นฉันจะไม่เข้ามาทวงสิทธิ์ใดๆ ในตัวลูกเด็ดขาด ส่วนพ่อของหนูฉันก็รู้ว่ามันจะไม่มาทวงสิทธิ์ใดๆ เหมือนกัน อีกไม่นานมันก็จะตายด้วยพิษสุราที่มันดื่มเข้าไปทุกวัน เรื่องนี้ขอให้สบายใจได้ ลำพังถ้าฉันจะเอาลูกไปด้วยก็เกรงว่าจะพากันตายทั้งแม่ลูก ฉันขอไปคนเดียวเสียดีกว่า ให้ลูกอยู่กับแม่อุณาโลมที่นั่นยังมีข้าวกินทุกมื้อ แม่อุณาโลมก็คงจะรักเมตตา มันบ้าง ส่วนฉันกับพ่อตลับจะไปทำมาหากินที่นครสวรรค์บ้านของพี่เขาสัก จะเป็นตายร้ายดีอย่างไรก็สุดจะรู้...

น่อมจบจดหมายลงเพียงแค่นั้น

‘สมพ่ตลับก็คงจะเป็นสามีใหม่ของแม่น่อมเป็นแน่ แม่น่อมถึงได้ทิ้ง

ลูกสาวไว้แบบนี้ อุกาโลมอุ้มแม่หนูไว้แนบอก

“อยู่กับน้ำเสียที่นั่นนะ แม่เขาไม่อยู่แล้วน้ำจะดูแลหนูเอง” อุกาโลม
เช็ดน้ำตาของแม่หลานสาวก่อนจะนึกขึ้นได้ว่าแม่หลานสาวตัวน้อยยังไม่มีชื่อ

“น้ำตั้งชื่อหนูใหม่ว่า...รัตเกล้า...นะลูก”

รัตเกล้าหลานสาวตัวน้อยมองใบหน้าของอุกาโลมพร้อมๆ กับคราบน้ำตาที่เพิ่งจะแห้งไปแทนที่ด้วยรอยยิ้มระบายอยู่ที่ว้ใบหน้า

ศศนางค์

บทนำ

หม่อมหลวงปรีดี ศรีมาส

บรรณาธิการวารสารศรีมาส บางขุนพรหม พระนคร
กริ่ง...กริ่ง...กริ่ง

เสียงโทรศัพท์ที่โต๊ะทำงานของข้าพเจ้านิ่งขึ้น ข้าพเจ้าเงยหน้าขึ้นจาก
ต้นฉบับเรื่องสั้นที่กำลังอ่านอยู่ เอ็มมียอยกหูขึ้น

“ฮัลโล ที่นี้วารสารศรีมาสครับ นั่นใครพูดสายครับ”

มีเสียงผู้หญิงตอบกลับมาว่า

“อ้อ วารสารศรีมาสหรือคะ” ปลายสายตอบกลับมาด้วยน้ำเสียงดีอก
ดีใจก่อนที่จะพูดต่อไปว่า “นั่นใครพูดคะ”

“บรรณาธิการครับ คุณต้องการพูดกับใครครับ”

“ดิฉันอยากถามท่านบรรณาธิการว่า ได้รับเรื่องสั้นของดิฉันหรือยังคะ”

“เรื่องสั้นของคุณ?...ขออภัย คุณใช้นามปากกาอะไรครับ”

“กุสุมาวดีค่ะ เขียนเรื่อง ดั่งดวงรักในรอยริษยาไงคะ”

“อ้อ ผมกำลังอ่านอยู่พอดีครับ นับว่าเป็นโชคดีของคุณ”

“เป็นไงคะ มีหวังได้ลงในนิตยสารไหมคะ”

เสียงถามนั้นกระตือรือร้นอย่างน่าเห็นใจ ข้าพเจ้าจึงตอบเอาใจไปว่า

“เนื้อเรื่องกับสำนวนก็พออ่านได้ละครับ แต่...”

“แต่อะไรคะ?” เป็นเสียงถามทันควัน

“แต่ตอนจบมันขัดๆ กับตอนต้นอยู่...”

“ขัดยังไงคะ” เสียงนั้นซักจะเขี้ยวๆ

“ก็คุณฟังผมให้จบเสียก่อนซิครับ คือยังงี้ครับ คุณขึ้นต้นเรื่องไว้แบบ
โศกนาฏกรรม มีการบรรยายทุ่งหญ้าอันแห้งแล้ง อะไรต่ออะไรเหล่านี้เป็นต้น